

จากโลกสู่ไทย ทิศทางใหม่ของการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 ปรับห้องเรียน เปลี่ยนอนาคต: เด็กยุคใหม่ต้องการอะไรจากครู Passion For Learning*

ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ**

เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2558 บริษัท ไทยซัมซุง อิเลคโทรนิคส์ จำกัด, คณะวิทยา
การเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า
ร่วมกันจัดสัมมนา Education for the Future “ปรับห้องเรียน เปลี่ยนอนาคต”
ผ่านทางต้นวิกฤติการศึกษาไทย ชูทางออกอนาคตการศึกษาศตวรรษที่ 21

ในงานสัมมนา มีการเสวนาในหัวข้อ “จากโลกสู่ไทย ทิศทางใหม่ของการเรียนรู้
สู่ศตวรรษที่ 21” โดยมีวิทยากร ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ ผู้ช่วยเลขาธิการ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.อนุชาติ พวงสำลี
คณบดีคณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, นายวรพจน์
วงศ์กิจรุ่งเรือง นักวิชาการและผู้แปลหนังสือทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อ
ศตวรรษที่ 21 นายวาริท จรรย์ยานนท์ ผู้จัดการโครงการ Samsung Smart
Learning Center ซัมซุงสร้างพลังการเรียนรู้สู่อนาคต นายเชษฐ ชาญสันติคุณ
กรรมการบริหาร บริษัท สยามเมนทิส จำกัด และที่ปรึกษาโครงการ Samsung
Smart Learning Center ซัมซุงสร้างพลังการเรียนรู้สู่อนาคต ดำเนินรายการโดย
ดร.อริสรา กำธรเจริญ

*ที่มา: ไทยพับลิก้า, www.thaipublica.org

**ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ในตอนต้นที่ 1 ได้นำเสนอข้อคิดเห็นของ**อาจารย์วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง** นักวิชาการและผู้แปลหนังสือ “ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21” ไปแล้ว

พิธีกร: อาจารย์วรพจน์ได้เริ่มต้นบอกว่า ตอนนี้เราได้เจอความท้าทายอะไรบ้าง มี 4 ประเด็น ก็คือการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ให้ความสำคัญกับความรู้มากขึ้น เรื่องเทคโนโลยี เรื่องโครงสร้างองค์กรที่ปัจจุบันเป็นแนวราบ และตลาดแรงงาน แล้วสิ่งที่เกิดขึ้นก็คือโลกหลอมรวมกันมากขึ้น เราจะสร้างเด็กอย่างไรให้มีสำนึกระดับโลก สร้างเด็กอย่างไรที่เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม

เรื่องของทักษะในศตวรรษใหม่ อาจารย์ก็แบ่งเป็นโมเดลเห็นได้ชัดเจน มีทั้งในประเด็นของเนื้อหาที่ต้องมีทั้งวิชาการเดิมและวิชาการที่เป็นการบูรณาการใหม่ เรื่องของคุณลักษณะ มีทั้งการทำงาน การเรียนรู้ มีศีลธรรม และเรื่องของทักษะที่อาจารย์ใช้เวลาลงรายละเอียดมากที่สุด ก็มีทั้งทักษะการเรียนรู้นวัตกรรม มีทักษะชีวิต และเรื่องของ ICT เทคโนโลยีสารสนเทศ อาจารย์ให้ความสำคัญมากกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แล้วก็เด็กสามารถที่จะนำสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ใช้อย่างไรทีเดียวจะให้อาจารย์ช่วยขบคิดต่อว่าเราจะต้องทำอย่างไรให้เด็กมีความพร้อมในศตวรรษที่ 21

ตอนนี้มาฟังมุมมองของผู้ที่กำหนดนโยบายบ้าง อาจารย์วรพจน์ฉายภาพแล้วว่า โลกต้องการคนลักษณะอย่างนี้ ทักษะแบบนี้ เราจะทำอย่างไร กระทรวงศึกษาธิการทำอะไรบ้างเพื่อให้เรามีความพร้อมมากที่สุด

อมรวิชัย: มี 2 ส่วนนะครับ ความจริงตั้งใจพูด 2 เรื่อง เรื่องที่ทางกระทรวงศึกษาธิการทำจริง ๆ เชื่อมกับทางสภาปฏิรูปด้วย ผมเองสวมหมวก 2 ใบ คือโฆษกกระทรวง และโฆษกกรมการศึกษาระดับชาติของ สปช. (สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ) ด้วยตอนนี้ก็ทำงานประสานกันอยู่

ผมอยากพูดเรื่องสำคัญก่อนว่า **ตอนนี้เด็กยุคใหม่ต้องการอะไรจากครู** และจากนั้นจะพูดว่าทางกระทรวง สปช. สนช. (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ) คิดอะไรกันอยู่ว่าจะทำให้ครูของเราเป็นครูที่เด็กรุ่นใหม่ต้องการอยากได้จริงๆ ผมเป็นครูสอนหนังสือมา 27 ปี ผมพูดในฐานะครูคนหนึ่งการสอนเด็กมหาวิทยาลัย ผมว่าเด็กยุคนี้สิ่งที่เขาต้องการมากที่สุดคือ

1. ความสุขและความเชื่อมั่นในตนเอง ผมว่าเด็กยุคนี้มีความสุขน้อยกว่าเด็กยุคที่แล้ว เขาอยู่ท่ามกลางความเครียดของการแข่งขันและความเครียดทางสังคม

ข่าวสารข้อมูลที่เขาสามารถเข้าถึงได้ไม่จำกัดเลย ใครมีลูกเล็ก ๆ 4-5 ขวบ อย่าเพิ่งไปดูถูกว่าเขาไม่รู้เรื่องอะไร ลองคุยกับลูกที่เขาดูที่วิจจะรู้เลยว่าเขาเครียด โตขึ้นมาก็เครียดเพราะสารพัดสอบ สารพัดแข่ง ฉะนั้นความสุขของการเรียนรู้ **ความสุขเหล่านี้ ผมเรียกว่า passion for learning** แล้วกัน ซึ่ง **passion for learning** จะเกิดไม่ได้ในคนที่ไม่มีความสุข เพราะฉะนั้นการที่เด็กมีความสุข อิ่มมาจากครอบครัว เต็มมาจากครอบครัว มาเติมที่โรงเรียน ครูให้ความรัก ความเอาใจใส่ เหมือนลูกอีกคนได้ ผมว่าเป็นเรื่องสำคัญ ผมว่าอันนี้ **back to basic** มาก ๆ

2. การรู้จักตัวเอง ผมว่าเป็นเรื่องสำคัญ ตอนนี้ได้เด็กยุคใหม่ทางเลือกเยอะมาก แต่เป็นทางเลือกที่ต้องบอกว่า อยู่มาวันหนึ่งเด็กต้องใช้วิจารณ์ญาณเลือกว่าอะไรดีที่สุดสำหรับตัวเอง ตอนนี้อยู่ไปถามเด็กก็ยังคงอยู่ว่าจบมัธยมปลาย จบปริญญาตรีแล้วจะไปทำอะไรกับชีวิต เพราะกระบวนการเรียนรู้เราไม่เคยเปิดโลกแห่งความเป็นจริง ให้เขาได้สัมผัส ได้ทดลอง ได้สำรวจโลก ให้เขารู้จักว่าอยากได้อะไร ซึ่งตรงนี้สำคัญมาก ๆ

ที่นี้พูดเรื่อง **passion for learning** พูดเรื่องการรู้จักตนเอง ผมคิดว่า ทิศทางการเรียนรู้ใหม่ในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่คุณหมอประเวศ วะสี ใช้คำว่า **interactive learning through action** การเรียนอย่างมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการลงมือการปฏิบัติ หลายเรื่องที่ผมชื่นชมทำทั้ง **digital story telling** เด็กลงไปเก็บข้อมูลร่วมกับชุมชนต่าง ๆ นั้น ชัดเจนว่า **interactive learning through action** การเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คน ผ่านการลงมือปฏิบัติทันทีที่เราเปิดโลกห้องเรียน **ปลดโซ่ตรวน** การเรียนกับตำราออกไปได้ ผมคิดว่าขณะไปครั้งหนึ่งแล้ว การให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นจริง หลายเรื่องผมคิดว่าจากประสบการณ์ตัวเอง เด็กเรียนรู้อะไรจากชีวิตจริงได้มาก ในกระบวนการเรียนรู้บางที่เราไม่ได้ให้แค่ทักษะเขานะครับ เราให้ศักดิ์ศรีและศรัทธาแก่เขาด้วย

“ตัวอย่างเช่น ผมเคยมีลูกศิษย์ที่จุฬาฯ ซึ่งเป็นนิสิตชายกลุ่มหนึ่งมาเรียนวิชาสังคมวิทยาการศึกษา มีเป้าหมายคือสอนให้นิสิตที่จะเป็นครูในอนาคตเข้าใจปัญหาสังคมและเห็นบทบาทตัวเองในฐานะครูรุ่นใหม่ของประเทศช่วยแก้ไขปัญหาอย่างไร วิชานี้เป็น **research based** เป็นการท้าวิจัยทั้งหมด เราไม่ लेकरปัญหาสังคมแต่ให้นิสิตไปศึกษาเอง แล้วผมก็ยึดหลักเสรีภาพการเรียนรู้ คือให้เด็กตั้งหัวข้อเอง ก็มีเด็กกลุ่ม 5 คน หน้าตาป่าเถื่อนเล็กน้อย ใส่เสื้อนอกกางเกง นุ่งหลังห้องติดประตู ผลอวบเดียวเซ็นชื่อแล้วหายไปเลย”

“โดยนิสิตกลุ่มนี้สนใจศึกษาปัญหาสุขวัฒนธรรมที่เขาสนใจอยากรู้ เขาทำเรื่อง ‘ปอบสารคาม’ ซึ่งเป็นปัญหาความเชื่อ โชคดีที่ปีนั้นผมมีศิษย์จบไปเป็นครูที่สารคาม พอตี จึงฝากให้น้องไปนอนที่บ้านและพาลงหมู่บ้านด้วย ปกติแล้วผมสอนเด็กจะแนะนำเทคนิควิจัยง่าย ๆ การสัมภาษณ์ การสังเกต การบันทึกภาคสนาม”

“กลุ่มนี้ก่อนไปลงพื้นที่ก็บอกว่าเรื่องของคุณน่าสนใจมาก ผมเห็นโอกาสที่จะซ่อมแซมเด็กศักดิ์ศรีบกพร่องกลุ่มนี้ เพราะเขาเป็นเด็กที่อาจารย์ผู้ใหญ่ไล่ออกจากห้องประจำ เนื่องจากแต่งตัวไม่เรียบร้อย และหน้าตาค่อนข้างป่าเถื่อน แต่ผมชอบผมก็บอกว่าเรื่องของคุณน่าสนใจ ครูก็สนใจ ก็บอกเขาว่า เรื่องคุณจะมีเสน่ห์มากขึ้น สิ่งที่ต้องไปทำนอกจากสัมภาษณ์และสังเกตแล้ว หลักฐาน เช่น ภาพถ่ายต่าง ๆ จะช่วยให้เรื่องนี้มีเสน่ห์และสนุกมากขึ้น”

ดร.อมรวิชช์ นาครทรรพ

ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หลังจากกลับมารายงานความก้าวหน้าครั้งแรก ปรากฏว่าเด็กกลุ่มนี้เอาหม้อหุบปอบมาด้วย และมีห้วยเสกมาฝากผมหนึ่งอัน การนำเสนอของเขาสนุกมาก พิวเจอร์บอร์ดมีรูปเยอะมาก มีปอบหน้าตาหน้าน่ากลัวมาก และที่น่ากลัวยิ่งกว่าคือหน้าตาพระที่ไปปราบปอบ พอเห็นงานอย่างนี้ผมก็วางคิวการรายงาน ใช้เทคนิคว่าให้กลุ่มนี้รายงาน

กลุ่มสุดท้าย แล้วให้กลุ่มอื่นๆ รายงานเร็วหน่อย พอรายงานเสร็จพอเหลือเวลาสัก 10 นาที ก็ให้เพื่อนที่สนใจออกมาดูกัน ปรากฏว่าเพื่อน ๆ มาดูเต็มเลย จากเดิมกลุ่มนี้ที่เป็นเหมือนเชื้อโรคนั่งอยู่หลังห้อง นิสิตผู้หญิงนิสิตชายจะนั่งข้างหน้าห้อง สองแถว ต่อมาว่า ไม่มีใครอยากนั่งใกล้ พอรายงานเรื่องปอบเสร็จ ผมให้ออกมาดู เพื่อน ๆ ออกมาดูกันเต็มเลย นิสิตผู้หญิงออกมาดูเต็มเลย นิสิตชายกลุ่มนี้ยืนตัวลีบเลย ชะงัก หน้าหาปอบในหม้อ ผมก็นั่งรอฟังประโยคเด็ดอยู่ข้างหลังว่ามีไหม ปรากฏว่ามีครับ คือ “ทำไมพวกเธอเก่งจัง เธอกล้าอะ พวกเธอเจ๋งมาก ทำได้ไง” นิสิตกลุ่มนี้เป็นไงครับ ทั้ง 5 คนนี้ก็ตัวปอบเลย

“พอผ่านไปสักครึ่งเทอม เห็นการเลื่อนไหลแล้ว กลุ่มนี้ขยับมานั่งกลางห้อง เพื่อนผู้หญิงมานั่งล้อม นั่งรอแจกพระ พอปลายเทอมก็ขยับมานั่งหน้า ๆ แล้ว เป็นเด็กดี ไม่หนีเรียนแล้ว แล้วที่ผมภูมิใจมากไม่ใช่เขาได้ A นะ เดิมเขาไม่เคยไหวผมเลยนะ เห็นผมเป็นแผ่นใสขนาดจัมโบ้ เดินผ่านใต้ถุนตึกครุศาสตร์จุฬาฯ ไม่ไหว จนได้ A ผ่านไปเป็นเดือน มีอยู่วันหนึ่ง ผมยื่นชื่อข้าวที่โรงอาหาร มีคนมากระตุกหลังเรียกจารย์...จารย์ หันมาหน่อยจะไหว นี่คือความภูมิใจอย่างยิ่ง ที่เปลี่ยนเด็กศกศคศรีบกรพร่อง 5 คน กลับมาเป็นปกติได้”

“ผมจะบอกว่า ถึงจุดหนึ่งที่เขาสนใจที่จะทำ แล้วลงลึก นี่คือ passion for learning จะเห็นชัดมาก รังไม่หยุด จุดไม่อยู่ ครูไม่เกี่ยวจริง ๆ เขาอยากเรียน แล้วทักษะที่เหลือจะตามมาเอง เสียตายตอนนั้นถ้ามี digital story telling ถ้าเอาเทคนิคการทำหนังสือไปสอนเขาจะครับเราจะได้หนังสือเรื่องปอบสารคาม ซึ่งจะนำดีมาก นี่คือตัวอย่างว่า passion for learning สำคัญมาก ผมไม่ขอให้สัมภาษณ์นี้ และคิดว่าสิ่งที่เด็กรุ่นใหม่ต้องการคือ ครูที่เข้าใจและครูที่มองเห็นเขาเป็นคน ๆ มองเห็นเป็นคน ๆ เป็นปัจเจก ไม่ใช่มองเห็นเขาเป็นห้อง ๆ เป็นโหล ๆ แล้วครูปรับการเรียนการสอนยืดหยุ่นตามเขาได้”

เรื่องปอบอาจจะสุดขั้วไปนิด แต่จะบอกว่าครูต้องยืดหยุ่นครับ ยืดหยุ่น แม้แต่เรื่องการวัดผล ผมเคยเจอเด็กอาร์ต ตัวอย่างนี้ก็เด็กผู้ชาย 5 คน เขาทำเรื่องรับน้องใหม่ซึ่งเป็นปัญหามาก เพราะทุกปีจะพบว่า การรับน้องใหม่มีเด็กเสียชีวิต ซึ่งเด็กกลุ่มนี้มีเพื่อนทุกมหาวิทยาลัยเลยครับ โดยใน 4 เดือน สามารถทำได้ 12 กรณี ตัวอย่างในมหาวิทยาลัย เจ๋งมากครับ รายงานความก้าวหน้าครั้งสุดท้ายครั้งที่ 4

ทำไปจนสามารถสังเคราะห์โมเดลการรับน้องได้ว่าถ้าเขาจะรับน้องเขาจะรับแบบนี้ โดยดึงข้อดีของแต่ละแห่งมา ไม่จี๊ดไป ไม่โหดไป กำลังดี สร้างสรรค์ ผมเตรียมจะให้ A อยู่แล้วครับ แต่มีปัญหาคืออีก 2 อาทิตย์ จะส่งเกรดเด็กไม่ส่งงาน ผมจึงเรียกมาคุยว่าทำไมไม่ส่งงาน เจียบ... ผมบอกว่าครูเตรียมให้ A อยู่แล้ว งานคุณแจ้งมาก ส่งมาเลยๆ ๑.... เจียบ ต้องทุบโต๊ะ ทำไมไม่ส่งงาน เด็กบอกว่าเขียนไม่ได้ ผมถามย้่าว่าอะไรนะ เด็กบอกว่าเขียนไม่ได้ คุณพูดได้คุณก็เขียนได้ เด็กอาร์ตไม่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์เป็นตัวหนังสือได้ทำไง...เด็กก็ต่อรองมาสอบปากเปล่าได้ไหมผมก็บอกไม่ได้เพราะต้องมีรายงานส่งทุกคน เด็กก็บอกเขียนไม่ได้ สุดท้ายผมก็หาทางออกว่ากลุ่มคุณมีใครเขียนการ์ตูนเป็นไหม เขาบอกว่ามี ถามว่าเขียนเก่งไหม เขาบอก...เทพ ผมให้เด็กวาดเป็นการ์ตูนมาส่ง ถ้าเห็นหน้าเขา จะเห็นเลยว่า สว่างแวบเลย หัวหน้ากลุ่มเขาบอกว่าอาจารย์ทำไมไม่บอกแต่แรกว่าเขียนการ์ตูนได้ ไม่จิ้นส่งไปนานแล้ว

นี่เพราะเป็นทักษะที่เด็กถนัด สุดท้ายผมก็ได้รายงานที่น่าอ่านเล่มหนึ่งเท่าที่สอนมา เพราะมีทั้งภาพ ทั้งเรื่อง มีเสน่ห์มาก จากนั้นก็มีการไปกระซิปรุ่นน้องว่าไปลงวิชาอาจารย์อมรวิรัช เขียนการ์ตูนส่งได้

“ผมเล่าเพื่อจะบอกว่า passion for learning มันไปกับความยืดหยุ่น และความพร้อมเข้าใจของครู เมื่อเรามีความยืดหยุ่น ตั้งแต่หัวข้อ กระบวนการเรียนรู้ วิธีวัดผล ถ้าเรามีความยืดหยุ่น เอาหัวใจของเด็กเป็นตัวตั้ง ผมเชื่อว่าเราทำอะไรได้มากกว่าแค่การเรียนรู้ด้วยซ้ำไป ไม่ใช่แค่ learning skill ไม่ใช่แค่ทักษะศตวรรษที่ 21 นะครับ เราทำให้เขารักตัวเอง รักเพื่อนมนุษย์ รักการเรียนรู้ได้ด้วย”

พิธีกร: ตอนนี้แกงปอบอายุเท่าไรทำงานที่ไหนกัน

อมรวิรัช: น่าจะ 20 ปลาย ๆ แต่ละคนก็ทำงานหลากหลายรูปแบบ เช่น กราฟิกดีไซน์ สำนักพิมพ์ หลายที่

พิธีกร: อาจารย์ตั้งคำถามว่าเด็กยุคใหม่ต้องการอะไรจากครู สรุปให้ว่าเด็กต้องการครูที่เข้าใจ มองเห็นเขาเป็นคน ๆ และมีความยืดหยุ่น

อมรวิรัช: ขอเพิ่มนิดเดียว ที่ผมเล่าเรื่องนี้ จริง ๆ จะโยงมาที่เรื่องไอที เพียงแต่จะบอกว่าโลกจะหมุนไปเร็วแค่ไหน เทคโนโลยีก้าวหน้าแค่ไหน หัวใจครูที่เข้าใจเด็กสำคัญที่สุด

พิธีกร: เด็กต้องการครูที่เข้าใจ และปรับการเรียนการสอนให้เข้ากับเขาแม้แต่วิธีการ วัตถุประสงค์ จากที่ให้ส่งเป็นเล่มรายงาน ยอมปรับให้ส่งเป็นการตูนได้ นี่เป็นตัวอย่าง และให้ความสำคัญกับความสนุกสนานเชื่อมั่นในตัวเขาให้เขารู้จักตนเอง เกิด passion of learning และจะทำให้เขาสามารถเรียนได้ดี

อมรวิรัช: ก่อนไปสู่ทิศทางการศึกษาเป็นอย่างไร ในส่วนที่กระทรวงศึกษาธิการ สปช. ประสานกันอยู่ อาจจะต้องตอบคำถามหลาย ๆ ท่านได้ ผมอยากพูดโครงการนิดเดียว ที่คิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์และน่าจะสำคัญ ตอนนี้มีความรู้สึกละว่า การเรียนรู้ที่ดี ที่ทำให้คุณภาพการเรียนของเด็กดีมีอะไรบ้าง เช่น 1) การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ 2) การเรียนรู้ที่เหมือนบุจฉา วิปัสสนา ให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน 3) ใช้การ วัตถุประสงค์หลากหลายมากขึ้น วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนก็เข้ามาชัด 4) ความสัมพันธ์ระหว่าง ครูกับเด็ก ครูเป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้ ครูเป็น learning partner

ยังมี 2-3 เรื่องครับ อาจจะได้เพิ่มเติมเข้ามาได้ คือในระบบสากลโลกพบว่า ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนในห้องหรือที่ช่วยน้อง ช่วยได้เยอะมาก ช่วยการเรียนรู้ได้ เยอะมาก คนดีและคนถูกดีได้ความรู้ทั้งคู่ อันนี้รวมครูด้วย peer tutor จะทำให้เรา ขยายผล อย่างที่เราฝันไว้ได้

อีกอันคือระบบการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านการเรียนรู้ เพราะเด็ก เหล่านี้ถ้าดูแลเขาไม่ดีเขาป่วยห้องคุณนะครับ ผมไม่ใช่คำว่าเด็กบกพร่องการเรียนรู้ นะครับ ฟังดูมันโหดร้ายกับเด็ก ผมใช้คำว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นห้องเรียนที่ดีควรมีระบบที่ดูแลเด็กเหล่านี้ได้และสุดท้ายถึงครอบครัว เข้ามามีส่วนร่วมให้ได้ ถ้าครอบครัวเข้ามาเข้าใจว่าการเรียนรู้ที่ดีหมายความว่า อย่างไร ครอบครัวจะเป็นแรงเสริมได้

ส่วนโครงการซิมซุง สมาร์ทเลิร์นนิ่ง การประเมินของเด็กก็ดี หรือข้อมูลเชิง คุณภาพค่อนข้างชัดว่า ผมเองก็ชอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ไม่ค่อยชอบตัวเลข ถ้าผมไป ราชการที่ไหนสักสัปดาห์ กลับมาบ้าน คุณภรรยาบอกว่าฉันคิดถึงเธอรระดับ 4.2 เพิ่มจาก สัปดาห์ที่แล้ว 3.6 ผมไม่ชอบนะครับ แต่ถ้าบอกว่าเพิ่งรู้ว่าหนึ่งสัปดาห์นานแค่ไหน ตอนที่พี่ไม่อยู่ โอ้โห...มันชื่นใจ ผมชอบคุณภาพ

แต่ในฐานะนักวิจัยผมต้องการทั้งคู่ ผมคิดว่ามีคุณสมบัติของการเรียนรู้ที่ดี หลายเรื่องที่เราถอดเป็นเชิงปริมาณได้ เช่น เด็กมาเรียนมากขึ้น ขาดเรียนน้อยลง

พฤติกรรมเด็กเกรเดเด็กกลุ่มเสี่ยงน้อยลง เพราะมี passion การเรียนรู้มากขึ้น หรือใช้เวลาติดต่อกับสัมพันธกับครูมากขึ้น มาตามครูไปเรียนหนังสือ หรือเอาง่าย ๆ เวลาครองบอลในห้องเรียนปัจจุบันครูครองบอลในห้องเรียนร้อยละ 90 ทั้ง ๆ ที่ควรครองบอล 50:50 สิ ลองวัดดู ใช้คำว่าครองบอลนี้เข้าใจนะครับ คือเด็กได้พูดมากขึ้น หรือปริมาณการตั้งคำถามของนักเรียน หรือคะแนนทั้งหลายจากการเขียน การนำเสนอ การคิดที่มาจากการอธิบายเรื่องของเด็ก เขาสามารถปะติดปะต่อเรื่องราวเชื่อมโยงได้ พวกนี้วัดได้เชิงปริมาณนะครับ

ในส่วนของคุณครู ครูมีการติดต่อกับครอบครัวเด็กมากขึ้นไหม ครูมีระบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือเปล่า ครูมีระบบช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษบ้างไหม ครูมีวิธีการวัดผลที่หลากหลายมากขึ้นไหม

สุดท้ายการสอนแบบอภิปรายในห้องเรียน พวกนี้ดูได้ ที่เหลือคือการสังเกต อันนี้อาจจะเป็นยาขม กลับไปเรื่องเชิงคุณภาพ ผมว่า**บันทึกหลังการสอนสำคัญมาก** ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณครูไม่ชอบแต่ผมคิดว่าจำเป็น เพราะการบันทึกพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของเด็กจะเป็นข้อมูลที่ดีมาก ๆ กับโครงการ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งห้องและเป็นรายบุคคลด้วย นี่เป็นสิ่งที่ผมอยากจะเสริมชนิดหนึ่งในส่วนที่เราจะประเมินโครงการนี้ เพื่อเราจะเห็นความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่มีต่อเด็กชัดเจนยิ่งขึ้น

ส่วนทิศทางการศึกษาไทยข้างหน้าคืออะไร ทั้ง สปช. สนช. หรือแม้แต่ในซูเปอร์บอร์ด ท่านนายกรัฐมนตรีที่เพิ่งประชุมเมื่อไม่กี่วันนี้ เห็นตรงกันหมดเรื่องการกระจายอำนาจ **เรื่องการกระจายความรับผิดชอบ การเพิ่มความหลากหลายของผู้จัดการศึกษาให้มากขึ้น การจัดการศึกษาเป็นพื้นที่มากขึ้น** อีกหน่อยจะเห็นว่าแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษกับแผนพัฒนาการศึกษาไปคู่กันตบใจทยซึ่งกันและกัน ตอนนี้การศึกษาที่เป็นรองเท้าเบอร์เดียวไม่น่าจะไปได้แล้ว มันเดินต่อไปไม่ได้ พวกเขตเศรษฐกิจพิเศษ area-based education มาแน่ครับ แต่จะเป็นจังหวัดท้องถิ่นว่ากันอีกที แต่การศึกษาต้องตบใจทยที่มีความหมายกับชีวิตจริงและการทำงานวิชาการอย่างเดียวไม่ตบใจทยอีกต่อไปแล้ว แต่เป็นทักษะชีวิตที่จะทำอย่างไรให้เป็นคนดี เป็นคนมีศีลธรรม มีคุณภาพ

สิ่งที่ทำในโครงการซัมซุงสมาร์ทเลิร์นนิ่งเซ็นเตอร์ไม่ใช่แค่สร้างการทักษะการเรียนรู้ที่ดีนะ ทำได้หลายเรื่อง การเรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม การปรับตัว

ทางวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม **ทุกอย่างเกิดได้หมด แต่ต้องทำให้โรงเรียนมีอิสระ** ตอนนี้เรามีผู้บริหารและครูเก่ง ๆ แล้ว ต้องให้อิสระโรงเรียนปรับหลักสูตรปรับ **เรื่องการวัดผล ปรับวิธีการสอนมากขึ้น** ซึ่งมีแล้วแต่น้อย เช่น โรงเรียนองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดเชียงราย สังกัด อบจ.เชียงราย โรงเรียนนี้มี 6 หลักสูตร ตั้งแต่ห้องเรียน เตรียมแพทย์-วิศวะ สำหรับเด็กที่อยากเรียนด้านนี้ โดยเตรียมให้มีเกรด 3.5 ขึ้นไป ไปจนถึงห้องเรียนเป็นกลุ่มที่ถูกไล่ออกจากโรงเรียนอื่นแล้วไม่มีที่ไป ก็มาเรียนที่นี่ เพราะสงสารเด็ก โดยเรียนรู้คู่บริการชุมชนตลอด เพื่อให้เด็กรู้จักการให้และทำให้ เด็กรู้สึกว่าคุณค่า ได้รับโอกาสการสอนให้กลับไปเป็นคนดีของสังคม มีหลักสูตรกีฬาสำหรับนักกีฬามืออาชีพ บางคนอยู่สโมสรแล้วตั้งแต่อยู่มัธยมปลาย มีเงินเดือน 20,000 บาท โดยเรียนเป็นบล็อกคอร์ส คือไปซ้อมกีฬาแล้วกลับมาเรียนได้ มีหลักสูตรภาษาอังกฤษ (EP) สำหรับพ่อแม่เน้นเรื่องภาษา และจ้างครูโดยที่เขา สามารถจ่ายเงินเองได้ จ่ายโบนัสครูได้ 4 เดือน

ผมก็ถามเขาว่า โรงเรียน สพฐ. จะทำได้ไหม เขาก็บอกว่าทำได้แต่ต้องประกอบด้วย หลายอย่าง คือ 1) ภาวะผู้นำของโรงเรียน ผู้บริหารต้องใจถึงพอสมควร 2) ตรงนี้ เราก็พยายามปลดล๊อคตรงกลางเยอะ ๆ การกระจายอำนาจลงไปโรงเรียนตอนนี้ เรื่องใหญ่ครับ ต้องปลดล๊อคหลายเรื่องมาก ทั้ง สมศ. ที่หลายคนพูดถึง ซึ่งตอนนี้ ปิดปรับปรุง การประกวดแข่งขันทางวิชาการ การเลื่อนวิทยฐานะด้วยกระดาษ ตอนนี้กำลังปรับอยู่ครับ พฤษภาคมเดี่ยวจัดการให้

ตอนนี้เรามีโรงเรียนนำร่องที่ทดลองเรื่อง **ความเป็นนิติบุคคลโดยสมบูรณ์** คือ ให้เขามีอิสระยืดหยุ่นหลักสูตร วิธีการวัดผล การสอน การบรรจุครู ที่ทำอยู่ตอนนี้ 300 กว่าแห่ง ส่วนการกระจายอำนาจตอนนี้มี 15 จังหวัด ที่ตั้งสภาการศึกษา จังหวัดขึ้นแล้ว ซึ่งเราขยายผลได้ และวางแผนว่าในจังหวัดนำร่อง เราอยากจะทำ teacher tutoring ขึ้นมาไม่ใช่แค่เพื่อตัวครูถ่ายทอดทักษะ แต่เพื่อถ่ายทอด จิตวิญญาณความเป็นครูด้วย